

Ті з вас, хто пам'ятають початок життя «Діалогу різноманітностей», пригадують і її першу редакторку - пані Валентину Смирнову - професійну, натхнену, глибоку, різноманітну. Назва журналу - це її пропозиція, як і багато інших цікавих ідей, втілених і таких, що ще чекають свого часу. Цього року вийшла її третя книга «Українки». Ми вітаємо пані Валентину Смирнову і пропонуємо вашій увазі портрет однієї з її героїнь.

Я – Людина – Свято

Валентина Смирнова

Олександр Кужель. Хто вона? Запитую у багатьох і у відповідь чую: “Жінка року”. “А якого?”. “Минулого і цього, звичайно”. “Голова Комітету з питань розвитку підприємництва”. “Депутат”. “Хіба ти не знаєш? Її ж по телебаченню щодня показують! Розкрий будь-який журнал – і там, де потрібно поєднання краси й успіху – там точно Кужель!”. “Напевно, дуже щаслива жінка”... Скільки людей – стільки відповідей. І всі вони вірні. Так, вона була депутатом минулого скликання, тепер очолює Комітет з питань розвитку підприємництва. Дійсно була “Жінкою року”, 1996–го, у першій номінації програми “Людина року”. Її нагороджено також орденом православної церкви “Літописця Нестора”, вона пишається престижною міжнародною громадською нагородою “Золота Софія”, яка дається за значний внесок у розвиток підприємництва. Вона докладає всіх зусиль, всі свої здібності та талант для закладення підвалин нашого майбутнього – становлення класу підприємців, - перераховувати можна ще багато. Все буде правдою про неї, як і те, що її люблять журналісти за жіночість, точність, епатажність, вміння тримати співрозмовника в постійній напрузі. І вона дійсно щаслива.

- Якось ви сказали, що ніколи не займалися тим, що вам не подобається. Як це вдавалося?

- Я вмію знаходити задоволення в роботі. В усі часи. Коли закінчила інститут і прийшла працювати на кафедру, то вважала, що це – найголовніша робота, це – моє! Проводила весь час у відрядженнях, об'їздила весь Союз. А коли прийшла в бізнесову структуру, мені страшно подобалося, що на мені лежить така велика відповідальність і така кількість роботи. Потім захопилася аудитом. Якось один знайомий запитав при зустрічі, як мені там працюється. Я йому чесно відповіла: “Ти знаєш, це – моє”. А через якийсь час, коли він виголошував здравицю на мою честь, то сказав: “Мені подобається в Олександрі, що якою б справою вона не займалася, це стає її справою”.

Напевно, тому й виходить, що подобається. Я намагаюся знайти в цьому задоволення. Скажімо, якби мені зараз запропонували не цю посаду, а Комітет з лісового господарства, я, напевно, не хотіла б. Але якби це було необхідно, то, мабуть, змогла б одержати задоволення і в цій роботі. Інакше я просто не змогла б працювати й жити.

— Звідки у вас взялася підприємницька жилка?

— Від батька. Якось він розповів притчу, яку я добре пам'ятаю, розповідаю своїм синам, рідним, співпрацівникам. Ось вона. Залишилася вдова після смерті чоловіка з двома синами – Іваном і Петром. Біда, злидні. Вирішила вона піти до купця і попросити, щоб взяв хлопців на роботу. Той поговорив з ними і сказав” “Добре, Маріє, я візьму їх. Але Івану буду платити рубель, а Петрові – 10”. Минуло 10 років, хлопчики вирости. Приходить Іван до купця і питається, чому той платить йому так мало. Купець йому каже: “Чуєш, там віз їде, піди дізнайся, куди”. Пішов той. Повертається і говорить: “Віз їде в Іванівку”. “А навіщо?”. Пішов Іван доганяти віз. І так бігав кожного разу після чергового запитання. Стемніло.

Втомився Іван. І тут хазяїн йому наказує: “Поклич до мене Петра”. Петро прийшов, купець йому каже: “Тут зранку проїжджав віз, піди довідайся”. Через якийсь час повертається Петро і доповідає: “Віз їхав в Іванівку, везли цеглу на будівництво церкви. Цегла по 5 копійок, але я сторгувався по 3,5 копійки...”. Ось вам і ази підприємництва.

Жодної підприємницької кар’єри не було, була страшна, важка праця з ранку до ночі. І коли мене запитують: “Чи думала ти, що тобі в житті так поталанить?”, - я знизую плечима. У житті мені нічого легко не давалося і просто так не щастило. Це була не просто праця, а оранка. Я працюю – тільки тоді я щось отримую.

– Як ви прийшли у бізнес?

– Я закінчила два інститути – Запорізький індустріальний з модною тоді спеціальністю – охорона навколишнього середовища (бо, наївна, мріяла очистити від забруднення рідне місто), і другий інститут – економічний. Працювала, займалася наукою. А тут якраз почали відкривати різні фірми. Знаєте, в дев’ятнадцять років я залишилася одна. Дитині півтора року. Вчуся в інституті... П’ятнадцять років працювала на кафедрі економіки. Зрозуміло, що тоді мені було скрутно матеріально, а коли народився другий син – стало зовсім погано. Дізналася, що одна із дуже солідних фірм оголосила конкурс, і вирішила спробувати свої сили. Претендентів було дуже багато, але мене взяли в цю фірму на роботу. Спочатку працювала економістом, потім головним бухгалтером. Через рік мене ввели до складу засновників компанії. Я на очах стала багатіти. Спочатку це був стан шоку, коли ти можеш піти і вільно купити те, що хочеш. Як науковий співробітник я отримувала 150 крб. І раптом мені дали 500 крб., а через три місяці – тисячу... Мій чоловік, лікар, отримував 110 крб., а я 1000... Уявляєте собі? Це була така радість! Не тому, що з’явилися гроші, ні, а через те, що була можливість багато в чому собі не відмовляти. У парламенті мене деякі депутати називали капіталісткою, хоча знаю, що і зараз я бідніша від багатьох із них. Я не складаю гроші в панчошу, не заповнюю квартиру кришталем і килимами.

Я й сьогодні переконана, що доля кожної людини залежить тільки від неї самої. Гадаю, і в парламент потрапила саме тому, що мені ніколи не було легко в житті. До речі, я не зустрічала жодної процвітаючої людини – чи то політика, чи то бізнесмена, - у кого б у житті все було легко. А в політику я прийшла свідомо. Пропрацювавши певний час аудитором, постійно стикаючись із законами, все частіше запитувала себе: “Якщо не я, то хто ж?..”.

- Наприкінці минулого року ви сказали, що вам все одно не дадуть довго бути при владі. Звідки таке переконання?

- У нас зараз просто такий критичний час. Ніхто більше року не обіймає посаду. Окрім того, я просто не типова. І це дратує багатьох. Я дратую тим, що намагаюся щось робити. А всі думають, що я щось вигадую для себе. Головне в тому, що треба робити все, як для себе.

Підприємці повинні знати, що через мене можна щось зробити, щось вирішити. Тому й прагну встигнути зробити якомога більше. І не для себе, а для тих же підприємців, в середовищі яких бачу і себе. Я кожного разу думаю: завтра я буду там, і чи буде мені там добре?

– Це вже триває не рік. Можна було б звикнути...

– Найцікавіше, що не звикаю! Мене це не дратує, тому що я природна.

А людей все ж дратує. 70 років їх привчали до того, що людина при владі – скритна, замкнута, внутрішня глиба, яка нікого до себе близько не підпускає, чітко знає номенклатуру, пам’ятає всі дні народження. А я – людина-свято. Мені страшенно подобається все, що я роблю, я намагаюся запалити цим усіх. На колегії один із представників адміністрації сказав, що задоволений природною поведінкою людей в нашому комітеті. Це викликає переважно нерозуміння: мої співробітники спокійно заперечують мені, немає стану начальника. Знаєте, вони називають мене “мамочкою”, не мамою, не шефинею. Це, напевно, дуже важливо, коли такий загальний стан душі. Тому я розумію, що це не подобається багатьом.

Нещодавно ми здійснили поїздки по шести областях, щоб ближче познайомитися зі станом справ, провести в регіонах навчання з питань заснування та ведення малого бізнесу. Це – виїзні засідання, в яких із часом візьме участь весь наш Комітет. А поки що групою в десять осіб ми приїжджали в область вранці, а від'їжджали вночі, щоб зранку на новому місці почати все спочатку. Зустрічі з підприємцями, “гаряча лінія”, радіо та телебачення. Ми витримали все. І говорили, що на це ніхто, крім мене, не здатний. Було й багато пліток: “Чого це вона поїхала? Рекламою займається? Невже на вибори готується?”. Мене це дивує: чому вони не думають, що це просто робота! Кожен на своєму місці для виконання свого завдання має шукати нестандартних рішень. Як він їх шукає – його справа, головне, чи досягає він мети.

Скажімо, не так просто вийти в залу й самій відповісти на будь-яке запитання. Потрібно знати добре, чим займаєшся. Це найголовніше, а потім – треба вміти тримати удар. Люди не відчують великої радості від зустрічі з чиновником, приємні речі тепер рідко почувеш. Не боятися йти в цей час до людей – це дуже важливо.

Ще у нас вважається, що коли людина яскрава, то вона не може обіймати посаду. Навпаки! Керівник має бути яскравим, лідером, тоді йому вірять.

Я надзвичайно здивувалася, довідавшись під час цієї поїздки, що майже всі підприємці просили мене під час інтерв'ю посміхатися. Вони за цим слідкують: якщо я посміхаюся – значить, ще не все втрачено! Я й подумати про це не могла!

– Що означає для вас не комплексувати?

– Є дуже неприємна для мене річ. Коли тебе представляють на якихось зборах, надають слово й кажуть: “Зараз говоритиме дуже гарна жінка”. В принципі, більшої прикрасі завдати жінці – політику важко. Виходиш на трибуну, а вже половина зали жіночої статі тебе ненавидить. І потрібно так далі повестися, щоб повернути їхню прихильність, увагу.

Я, скажімо так, не тендітна. Але цього не приховую, одягаюся так, що не це помічають люди, моїх років мені не дають. Можу в капелюшку з пером піти до Верховної Ради, я цього не боюся. Можу з'явитися у штаних, хоча мені казатимуть: “Так не можна, потрібно бути в чорному костюмі”. Як є – так і пішла, така я.

– Чи стали ви холоднішою за останні п'ять років?

– Навпаки. Я читаю всі листи, які приходять до Комітету. А половина листів – про сваволлю. До глибокої ночі я читаю ці сповіді, пропускаю через серце, потім не можу заснути. Це вже наступний крок – вирішувати, як діяти, як допомогти. Не можу звикнути до підлості, коли дивляться в очі, а роблять протилежне. Не можу зрозуміти професійних заздрощів. Коли я бачу, що у когось виходить краще, то мені дуже хочеться бути поруч із цією людиною, щоб щось робити разом. Але не заважати, не шкодити їй, разом працювати для держави. А ми часом боїмося, хто з нас головніший...

– Чи допомагають в житті ідеали?

– У матеріальному відношенні? Звичайно, що ні. Я на стрижні тільки живу: говорити правду в очі, хоча вона нікому не потрібна. Дотримуватися принципів порядності й любові. Ніколи заради кар'єри не поступатися своїми принципами. Говорять: “Кужель – нічия”. Я – Божа. Я служу зовсім іншому, не вагаюся, у мене немає моменту сумніву. Хоча інколи підкрадається зненацька думка: “Дурепа, змовчи, перетерпи!” А потім думаєш: “В ім'я чого?”. Посади? А що таке вона сьогодні? Це – право на важку працю у дуже невдячний час. Це що? Карети, велика зарплата?! Але ж це – надзвичайно цікава справа: становлення майбутнього України. Її треба робити з чистим сумлінням, чистими руками, і тут вже ніяк не переломитися. Я зігнуся, але не переломлюся! Фанаберії у мене ніколи не було. Можливо, в перші місяці депутатства було милування собою: несподівано прорвалася в парламент. А потім у роботі все забулося, відійшло.

– Чому вас навчила робота в парламенті?

— Багато чому. Я говорила в Кабміні, що якщо ми не проведемо чогось через Верховну Раду, то винні в цьому ми. Я ніколи не звинувачуватиму в цьому депутатів. Розумієте, якщо ти не доніс інформацію, то її не приймуть. Не може депутат знати всього, з ним потрібно працювати, показати, захопити. Тобто кожний закон потрібно готувати. Це по-перше. По-друге, мене навчили слухати й звертатися до інших. Перші помилки, дуже болючі, коли я виходила на трибуну й говорила: “Ну послухайте мене як спеціаліста!”. Мені здавалося, що всі повинні радіти, що от я – спеціаліст. Твоє уміння в парламенті полягало в тому, щоб, не принизивши нічиєї гідності, зберегти свою. Необхідно було знайти потрібні слова, щоб за короткий час виступу привернути до себе людей, щоб не зірватися на злість, приниження і залишитися як професіоналом, як жінкою. Ця школа багато мені дала.

— Чи зв’яжете ви себе з якоюсь партією?

— Я ніколи не залежала ні від політичних партій, ні від якихось інших структур.

Я хочу створити громадсько-політичне об’єднання малого бізнесу. Хочу згуртувати всіх, хто продає на базарах, лагодить взуття, возить пасажирів, усіх тих, кого використовують усі партії як їм заманеться, а потім у парламенті про них забувають, не відстоюють їхні інтереси. Отже, потрібне таке об’єднання.

— Яким було ваше дитинство і що виховали у вас батьки?

— Дитинство було щасливим. Я була третьою улюбленою донькою тата, наймолодшою. Було багато музики, багато любові. В нашому домі завжди було повно друзів. Була веселою. Батько – це все для мене. Він ніколи не підвищував на мене голосу, хоча було за що, розбишакою росла. Коли він замовкав – це було все! Я виходила заміж дівчиною, не тому, що нікому не була потрібною, а тому, що мала велику батькову довіру, не могла його обманути. Я вважаю: якщо у вас доньки ростуть, їм потрібно дуже вірити, бо там, де вірять, там обманути важче, ніж там де не довіряють. Я вважаю, що якщо ти не довіряєш дружині чи чоловікові, - тебе обов’язково обмануть, адже ти все рівно не довіряєш. А якщо віриш – обманути важко. Взагалі, актрисою мріяла бути. Я добре співаю, танцюю. У школі була примадонною в усіх спектаклях. Мене навіть запрошували в Московський будинок моделей – була високою, стрункою. Але не склалася так доля. Тато сказав: “Повинна бути нормальна спеціальність”. І правильно зробив, я йому вдячна за це. У принципі, ролі я граю кожен день і по декілька разів. І це мені допомагає.

— А які у вас відносини з молодшим сином?

— Він дуже складний, мій Микита, він яскравий, лідер. Він мені нагадує, що я відриваюся від життя. Нам здається, що часу дуже мало пройшло, сім років. І те, що я пам’ятаю – пам’ятають усі. І раптом син запитує: “Мамо, а що таке СРСР?”. “А що таке 1 травня? Я знаю, що це – день народження моєї тітки”. Його покоління вже не може запитати, чи незалежна держава Україна. Він іншої не знає!

Ось він приходить і говорить: “Ти сказала, що на відпочинок у нас немає грошей. Я придумав: давай виїдемо на дачу з весни, а квартиру здамо”. Це – в 11 років. Він спокійно входить в Інтернет. І ми повинні зробити їхнє життя іншим. Ми просто зобов’язані, бо вони нам цього не вибачать! Сьогодні я вже працюю не на своє покоління, і навіть уже не для старшого сина – з ним ми запізнилися. Вони не дають нам права йти назад. Син для себе від мене нічого не вимагає. Єдине, що просить, щоб раніше приходила додому, сумує дуже.

— Чи завжди знаєте, що робити?

— Ні, звичайно. Звертаюся до Господа, щоб просвітив. Раджуся з друзями. Але рішення приймаю сама.

— Чи були компроміси в житті?

— Звичайно. Багато. Адже я – жінка. Я ж – лоза, а не дуб, мені потрібно йти до сонця.

— Чи бувають моменти відчаю, чи опускаються руки?

— Бувають, звичайно, але я дуже рідко собі це дозволяю. Я не повинна в жодному випадку, за будь-яких обставин нічого боятися. Я це точно знаю, бо якщо злякаюся – розірвуть на шматки. Бувають моменти, коли дуже шкода саму себе. А потім я кажу: “Господи, вибач, що я тебе потурбувала. Є люди, яким гірше за мене, а я зайняла твій час”. Закушу губу – і вперед.

А друзі, як і вороги, звичайно є. Старих друзів мало. Є друзі, які були до парламенту, є й нові. Але усе важче до себе когось підпускати. Мені набридає, коли мене бачать якоюсь героїнею, чекають відповідних вчинків. А я хочу, щоб друзі любили мене такою, як я є. Змороною, розгубленою, мовчазною. Ми з ними мовчки тоді розмовляємо!

— Що може жінка в наш час?

— Абсолютно все! Найголовніше – народити дитину. Це – велике щастя, яке ні з чим не зрівняти. Вона може любити й бути коханою. Вона може зробити себе – починаючи від зовнішності і аж до професії. Все! Ми дуже сильні. Але ми сентиментальними залишилися в нашому грубому суспільстві. Чоловіки забули одну річ: нам потрібна крихітка ласки – і тоді звернемо все! Нас так прагнуть бачити сильними, самостійними, а от про те, що нам потрібна ласка, не думає ніхто.

Пригадую одну передачу, опитували хлопчиків. У них запитали, хто піде битися з драконом. Ніхто не захотів... А потім запитали, якими вони бачать своїх майбутніх дружин. “Я хотів би мати чарівницю, вона виконає всі мої бажання”. А інший говорить: “Бабуся мені сказала, що коли одна жінка буде гарною, але ледачою, а друга не гарною, але працьовитою, то щоб я вибирав другу”. Жінка може все.

— До речі, як вам вдається поєднувати сім’ю з вашою роботою?

— Поєдную, але дається це дуже важко. Це тільки в нашій країні вважається, що жінка повинна робити все. Маргарет Тетчер, наприклад, колись сказала: “Якби від мене пішла хатня робітниця, я б наступного ж дня залишила політику”. Це таке щастя, коли приходиш з роботи додому, а в тебе все наготоване, коли вранці тобі кажуть: “Донечко, йди їсти”. Адже в мене як ранок проходить? Встаю о 6.30. До сьомої приводжу себе в порядок, готую сніданок. О сьомій буджу своїх.

— Який він, смак влади?

— Гіркий. Якщо чесно підходити до праці. Бо це робота по 14 годин, без вихідних. Я вже п’ять років живу в такому режимі. До речі, я не сприймаю це як владу. Коли я була депутатом, то відчувала великий біль, велику відповідальність. Коли прийшла на цю посаду – відповідальність зросла: я одержала довіру. Не тільки з боку президента, а й підприємців. Вони мені таку планку поставили! Скільки я одержую листів, скільки дзвінків із одним: “Кужель – остання надія. Якщо ти цього не зробиш – тоді взагалі жодній владі не віримо!” Якби не знали тебе – інша справа. Не вийшло – і ніхто за це з тебе не питає. А мені ж планку поставили! І не хочу я піти в невідомість, не хочу, щоб про мене думали, що я одна з тих. Встигнути хоча б щось зробити! І зробити чесно.

— Чи важко весь час бути на публіці?

— Мені ні, бо я всередині актриса. Я спокійно можу заволодіти будь-якою аудиторією. Скажімо, чую, що починають голосно розмовляти, - стишую голос і люди затихають. Я володію голосом, володію темою. Можу переключатися, робити цікавим виклад серйозних речей. Не дам аудиторії не слухати, коли виступаю.

Публічна людина – це вміння бачити й пам’ятати про тих, хто поруч із тобою. Важко, бо знають твоє обличчя, пізнають в поїзді, театрі, ресторані. За тобою уважно спостерігають. Моментами це втомлює. Але не дратує, бо жінці подобається, коли хочеться захватитися. Я намагалася це робити, але більше одного дня не витримую!

— У чому суть національної доктрини підприємництва?

— Найперше, її основою має стати створення робочих місць. Адже якщо ти легко можеш створити робоче місце, значить дуже проста реєстрація, просте ліцензування. Ти маєш можливість взяти початковий капітал, влада не заважає. Ти не боїшся

контролюючих органів і ситуації в країні. Можливість легко відкрити підприємство – це і є головний аспект. Якщо це легко – тоді всі питання вирішуватимуться вільно: доступ до власності, оренда приміщення тощо.

– Ви мрієте про видання двох книг. Яких?

– Ми хочемо випустити дві книги. Перша – “Золота книга Підприємництва”, де будуть представлені лідери підприємств, виробництва. Одне слово, підприємництво як вид діяльності. А друга – “Золота книга підприємців”. Тих, хто вижив. От, скажімо, в Старобельському районі Луганської області було 560 кооперативів. Залишилося чотири, тому хочу про цих людей розповісти. Про перукарів, фермерів. На Полтавщині чоловік збудував завод і залучив в Україну 15 млн. доларів. Ми їх не знаємо! А в країні їх дуже багато! І ці люди заслуговують на те, щоб ними пишалися їхні діти.

– В чому відчуття щастя?

– У дітях і онучці Олександрі. В тому, що я живу, слава Богу, працюю. В тому, що люблю і мене люблять. Що я тут.

Ми уповноважені сказати...

Дехто з вас вже тримають в руках новий підручник «Уповноважена освіта» - плід спільної праці тих, хто докладають багато зусиль, щоби

*попередній досвід роботи в проекті допоміг іншим приєднатися до уповноваженої освіти або покращити свої навички.
Пропонуємо вступ до підручник, як шлях до країни уповноваження.*

Уповноважена освіта - шлях в третє тисячоліття

Наше навчання базується на філософії та етиці ненасильства.

Ненасильство – це ідеал, якого слід прагнути. Ми маємо усвідомити, що стовідсоткового ненасильства не існує. Наші наміри використовувати систему ненасильства не передбачають, що наша реакція і вчинки завжди будуть виключно ненасильницькі. Не йдеться також про те, що ми ніколи не будемо повертатися до старої системи. Ненасильницька поведінка означає, що ми постійно будемо прагнути ненасильства, але це не засвідчує про те, що нам завжди супутнім буде успіх.

Коли ми захищаємо себе, нападаючи на когось, цей захист відбувається за рахунок цієї людини.

Коріння насильства закладені в нас глибоко внаслідок:

- ◆ Інстинкту самозбереження (але він може слугувати і як коріння насильства)
- ◆ Системи освіти, базованої на головній моделі стосунків **“СИЛА – безсилля”** («виграти - програти», «перемога - поразка», «Перемогти за будь-яку ціну», «Мета виправдовує засоби» тощо)

Як ставитися до думки, що одна зі статей (а саме жіноча) менше схильна до насильства? Світова статистика ніби це підтверджує, бо від 95 до 97% насильників – чоловіки. Проте не слід бути відразу дуже категоричними. Не будемо забувати про силу і вплив соціальних ролей на формування і одних, і других. Якщо ми шукатимемо причину різного ставлення до цієї проблеми в соціокультурних аспектах, то неодмінно прийдемо до висновку, що в, так званій, “жіночій” і “чоловічій” освіті увага приділяється різним аспектам. Мова не йде про роздільну освіту, а лише про акценти в освіті дівчаток і хлопчаків.

В “чоловічій” освіті основний наголос робиться на отриманні навичок позитивного самоствердження. Імідж, який намагаються надати хлопчику, складається з того, що він має бути жорстким, сміливим, самовпевненим, повинен вміти захищати свою родину, дружину, матір. Враховуючи це, ми сприймаємо егоїзм, натиск та інші негативні риси характеру хлопчика більш спокійно, ніж в дівчаток. Тому чоловіки часто відчують складнощі і більш зрілому віці у випадках, коли слід бути “слабким”, висловлювати почуття (наприклад, заплакати) або сумнів.

Також слід додати, що в “чоловічій” освіті дається більше моделей помітного фізичного насильства, більш прямого насильства, наприклад, навчання різним видам бойового мистецтва замість навчання мистецтву ведення діалогу.

В “жіночій” освіті акцент робиться на набуття навичок спілкування. “Справжня дівчина” повинна вміти слухати, бути м’якою, податливою. Вона також не повинна самостверджуватися, упадати в очі, їй слід поводитися так, як цього хочуть інші, бути красивою, доступною для інших, альтруїсткою. Від дівчат більше чекають уваги, виконавчої дисципліни, підтримки, ніж розвитку своїх ідей, лідерства.

До “жіночої” освіти долучають більше моделей незримого, непрямиго насильства. Наприклад, вдарити, штовхнути вважається не дуже жіночим, а познуватися з колежанки у словесній формі, наприклад, плітками – “дуже жіноче”.

Хоча останнім часом багато чого змінилося в порівнянні з минулим, проте ми до сих пір можемо знайти перераховані вище моделі виховання.

Тому шляхи до ненасильства в чоловіків і жінок можуть мати дещо інші акценти.

ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ: більший розвиток комунікативних навичок.

ДЛЯ ЖІНОК: робота над формуванням позитивної самооцінки.

Розвиваючи уповноважену освіту, не слід боятися, що авторитарна освіта поступиться місцем хаосу і вседозволення. Ненасильницька освіта так саме далека від антиавторитарної, так званої “вільної” освіти (де дитина часто перетворюється на головну особу), так і від авторитарної (де головна особа – доросла людина). Ненасильницька освіта існує як **третій шлях**.

Ідеї навчання багато в чому зобов'язані існуванням ідеям бразильського вихователя Паоло Фрейре:

- Освіта ґрунтується на “банківському” підході, який вважає, що інформація зберігається в пасивних куточках пам'яті; звільняючи її, освіта повинна допомогти ставити правильні питання та надавати можливість будувати схеми для їх активного вирішення.
- Освіта повинна спиратися на потреби людей та на їх життєвому досвіді.
- Освітній процес є процесом обміну та діалогу чи відображення та дії.

Цей підхід базується на переконанні, що люди ефективніше вчать, коли цінуються їхнє власне знання та спроможність щось зробити, а також, коли вони здатні поділитися та проаналізувати власний досвід в комфортному для них середовищі. Під час підготовки до тренінгу та в процесі його проведення, його зміст повинен відповідати потребам учасників і учасниць та бути прийнятним для їхнього життя та досвіду.

«Людина має коріння через реальну, активну та природну участь в існуванні спільноти, яка зберігає живими деякі скарби минулого й деякі передчуття майбутнього».¹

Одним із засновників подібного напрямку в навчанні, педагогіці, освіті і дослідженнях став Курт Левін, який в 30-ті роки втік від нацистів з Німеччини до Сполучених Штатів Америки. Він ввів назву «дослідження уповноважуючого типу в процесі втручання». Такі дослідження є формою рефлексивної практики, яка перетворюється в «культуральну інновацію».² В нашому випадку прикладом таких інновацій можна назвати спосіб пропозиції і прийняття правил групою, зміна деяких вправ (наприклад, «Можливо втекти»), зміна назв вправ і цілих блоків, потреба деролізації після рольових ігор тощо.

Для поліпшення освітньої практики необхідно об'єднати в методологічну схему дослідження за активною участю всіх, набутки демократичної практики, організаційні зміни, груповий процес і рефлексивну практику.³

Дослідження в процесі втручання відповідає також «раціональному соціальному менеджменту», що є формою дослідження, яке може «одружити» експериментальний підхід соціальної науки з соціальною дією у відповідь на найважливіші соціальні проблеми сьогодення.⁴ Раціональний соціальний менеджмент відбувається спіральними кроками, кожний з яких складається з циклу планування, дії і знаходження фактів щодо результатів цієї дії.

Основна мета дослідження в дії (або втручанні) у встановленні умов, за якими самовідображення можливе якнайкраще: умови, за якими цілі і потреби можуть бути перевірені, а практика прийнятна стратегічно і експериментально, а самі практики можуть організувати процес так, щоб мисляча громада робила внесок в поліпшення її праці і її розуміння цього.

Дослідження в процесі втручання має сім характеристик:

¹ Там же, стор.

² Elliott, J. (1991) *Action Research for Educational Change*. Buckingham, Open University Press.

³ McNiff, J. (1988) *Action Research: Principles and Practice*. London: Macmillan.

⁴ Kemmis, S. et al., *The Action Research Reader*, 2nd edition. Australia, Deakin University Press.

- освітній процес для всіх;
- особи розглядаються як члени групи, а не як індивідууми;
- зміни в процесі роботи;
- надання повноважень;
- циклічність;
- співпраця;
- партисипаторність.

Кожний цикл складається з семи етапів:

- визначення проблеми;
- з'ясування питань, що можуть виникнути під час дослідження;
- визначення альтернатив;
- визначення того, на що спрямоване дослідження;
- представлення інновації;
- впровадження інновації;
- моніторинг і оцінка;
- як наступний виток - досвід проблеми і її перевизначення;
- ...

Порівняння з цим дослідженням, безумовно, не означає, що весь процес уповноваженої освіти і є процесом дослідження. Але вони дуже близькі за підходами і методами, і використання такого дослідження із залученням елементів якісного і кількісного досліджень доцільне і прийнятне у випадках, коли є бажання глибше визначити вплив програми на тих, хто в ньому заангажовані.

Один з основних принципів навчання: практика через дію, навчання досвідом.

Люди успішніше навчаються чомусь, якщо вони водночас активні учасниці й учасники цього процесу. Курс використовує велику кількість різноманітних технік, вправ та ігор для залучення до процесу аналізу та відображення власного досвіду. Матеріали побудовані таким чином, що вивчена теорія та схема відразу ж закріплюється через практичні вправи. Навчання досвідом означає, що всередині групи кожний і кожна мають можливість поділитися своїм знанням та проблемами з іншими, а також попрацювати разом для пошуку рішення. Це означає також, що формування в групі атмосфери довіри дуже важливо для досягнення успіху всього процесу.

Досьє

Декларація принципів терпимості

Затверджена резолюцією 5.61
Генеральної конференції ЮНЕСКО

від 16 листопада 1995 року

Держави — члени Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, що зібралися в Парижі на двадцять восьму сесію Генеральної конференції 25 жовтня - 16 листопада 1995 року.

Преамбула

пам'ятаючи про те, що Статут Організації Об'єднаних Націй проголошує: «Ми, народи Об'єднаних Націй, повні рішучості позбавити майбутні покоління від бід війни ... знов утвердити віру в основні права людини, в гідність і цінність людської особистості ... і з цією метою проявляти терпимість і жити разом, в мирі одне з одним, як добрі сусіди», нагадуючи, що в Преамбулі Статуту ЮНЕСКО, прийнятого 16 листопада 1945 року, підкреслюється, що «світ має базуватися на інтелектуальній і моральній солідарності людства»,

нагадуючи також, що в Універсальній декларації прав людини проголошується, що «кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії» (стаття 18), «на свободу переконань і на вільне висловлення їх» (стаття 19) і що освіта «повинна сприяти взаємопорозумінню, терпимості і дружбі між всіма народами, расовими і релігійними групами» (стаття 26),

беручи до уваги відповідні міжнародні акти, зокрема:

- Міжнародний пакт про громадянські і політичні права,
- Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права,
- Міжнародну конвенцію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації,
- Конвенцію про попередження злочинів геноциду і покарання за них,
- Конвенцію про права дитини,
- Конвенцію 1951 року про статус біженців та Протокол 1967 року, що стосується статусу біженців, а також регіональні правові акти в цій галузі,
- Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок,
- Конвенцію проти тортур та інших жорстоких, нелюдських і таких, що принижують гідність видів поводження і покарання,
- Декларацію про ліквідацію всіх форм нетерпимості і дискримінації на основі релігії або переконань,
- Декларацію про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин,
- Декларацію про заходи щодо ліквідації міжнародного тероризму,
- Віденську декларацію і Програму дій Всесвітньої конференції з прав людини,
- Декларацію і Програму дій, прийняті на Всесвітній зустрічі на вищому рівні в інтересах соціального розвитку, що відбулася в Копенгагені,
- Декларацію ЮНЕСКО про расу і расові забобони,
- Конвенцію і Рекомендацію ЮНЕСКО про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти,

пам'ятаючи про цілі третього Десятиріччя дій з боротьби проти расизму і расової дискримінації, Десятиріччя освіти в галузі прав людини Організації Об'єднаних Націй і Міжнародного десятиріччя корінних народів світу,

враховуючи рекомендації регіональних конференцій, проведених відповідно до резолюції 27 С/5.14 Генеральної конференції ЮНЕСКО в рамках Року Організації Об'єднаних Націй, присвяченого терпимості, а також висновки і рекомендації інших конференцій і нарад, організованих державами-членами за програмою Року Організації Об'єднаних Націй, присвячених терпимості,

відчуваючи почуття тривоги у зв'язку з частими останнім часом актами нетерпимості, насильства, тероризму, ксенофобії, агресивного націоналізму, расизму, антисемітизму, відчуження, маргіналізації і дискримінації по відношенню до національних, етнічних,

релігійних та мовних меншин, біженцям, робітникам-мігрантам і робітницям-мігранткам, іммігранткам і іммігрантам і соціально найменш захищеним групам в суспільствах, а також актами насильства і залякування відносно окремих осіб, які здійснюють своє право на свободу думок і висловлювання переконань, що несуть загрозу справі зміцнення миру і демократії на національному і міжнародному рівнях і є перешкодами на шляху розвитку, звертаючи особливу увагу на зобов'язання держав-членів розвивати і заохочувати повагу до прав людини і основних свобод для всіх, без розрізнення за ознакою раси, статі, мови, національної приналежності, релігії та стану здоров'я, і боротися з проявами нетерпимості,

приймають і урочисто проголошують дану

Декларацію принципів терпимості

повні рішучості зробити все необхідне для ствердження ідеалів терпимості в наших суспільствах, оскільки терпимість є не лише найважливішим принципом, але й необхідною умовою миру і соціально-економічного розвитку всіх народів, ми заявляємо наступне:

Стаття 1 — *Поняття терпимості*

- 1.1 Терпимість означає повагу, прийняття і правильне розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, наших форм самовираження і способів проявлень людської індивідуальності. Їй сприяють знання, відкритість, спілкування і свобода думки, совісті, переконань. Терпимість - це гармонія і різноманіття. Це не лише моральний обов'язок, але й політична і правова потреба. Терпимість - це чеснота, яка робить можливим досягнення миру і сприяє заміні культури війни культурою миру.
- 1.2 Терпимість — це не поступка, поблажливість чи потурання. Терпимість - це, насамперед, активне ставлення, яке формується на підставі визнання універсальних прав і основних свобод людини. При жодних обставинах терпимість не може слугувати виправданням посягань на ці основні цінності, терпимість повинні проявляти окремі люди, групи і держави.
- 1.3 Терпимість — це обов'язок сприяти ствердженню прав людини, плюралізму (зокрема, культурного плюралізму), демократії та правопорядку. Терпимість - це поняття, що означає відмову від догматизму, від абсолютизації істини, і стверджує норми, встановлені міжнародними правовими актами в галузі прав людини.
- 1.4 Прояв терпимості, який співзвучний повазі прав людини, не означає терпимого ставлення до соціальної несправедливості, відмові від своїх або поступки іншим переконанням. Це означає, що кожен і кожна вільні дотримуватися своїх переконань і признають таке ж право за іншими. Це означає визнання того, що люди по своїй природі відмінні за зовнішнім виглядом, становищу, мові, поведінці і цінностям і володіють правом жити в мирі і зберігати свою індивідуальність. Це також означає, що погляди однієї людини не можуть бути накинутими іншим.

Стаття 2 — *Державний рівень*

- 2.1 На державному рівні терпимість вимагає справедливого і безпристрасного законодавства, дотримання правопорядку і судово-процесуальних та адміністративних норм. Терпимість також вимагає надання кожній людині можливостей для економічного і соціального розвитку без будь-якої дискримінації. Відчуження і маргіналізація можуть стати причиною стану пригнічення, ворожості і фанатизму.
- 2.2 Для того, щоби зробити суспільство терпимішим, державам необхідно ратифікувати існуючі міжнародні конвенції з прав людини і, якщо це необхідно,

розробити нове законодавство з метою забезпечення в суспільстві рівноправного підходу і рівності можливостей для всіх груп і окремих людей.

- 2.3 В інтересах міжнародної згоди суттєво важливо, щоби окремі люди, громади і нації визнавали і поважали культурний плюралізм людської спільноти. Мир неможливий без терпимості, а розвиток і демократія неможливі без миру.
- 2.4 Нетерпимість може набувати форми маргіналізації соціально найменш захищених груп, їх виключення з громадського і політичного життя, а також насильства і дискримінації по відношенню до них. Як проголошує Декларація про расу і расові упередження, «всі люди і групи людей мають право відрізнятись одне від одного» (стаття 1.2).

Стаття 3 — Соціальні аспекти

- 3.1 Терпимість як ніколи раніше важлива в сучасному світі. Ми живемо в час глобалізації економіки і все більшої мобільності, швидкого розвитку комунікації, інтеграції і взаємозалежності, в час великомасштабних міграцій і переміщення населення, урбанізації і перетворення соціальних структур. Кожен регіон багатолікий, і тому ескалація нетерпимості і конфліктів потенційно загрожує всім частинам світу. Від такої загрози неможливо відгородитися національними кордонами, бо вона носить глобальний характер.
- 3.2 Терпимість необхідна у відношеннях як між окремими людьми, так і на рівні сім'ї і громади. в школах і університетах, в рамках неформальної освіти, вдома і на роботі необхідно зміцнювати дух терпимості і формувати відносини відкритості, уваги одне до одного і солідарності. Засоби комунікації здатні грати конструктивну роль в справі сприяння вільному і відкритому діалогу і обговоренню, поширення цінностей терпимості і роз'яснення небезпеки прояву байдужості по відношенню до груп та ідеологій, що набирають силу, проповідуючи нетерпимість.
- 3.3 В Декларації ЮНЕСКО
- 3.3 В Декларації ЮНЕСКО про расу та расові забобони проголошується, що особливі заходи повинні прийматися з метою забезпечення рівності в достоїнстві та правах окремих осіб та груп людей скрізь, де це необхідно. В цьому разі особливу увагу варто надати соціально найнезахищенішим групам, які знаходяться в несприятливих соціальних чи економічних умовах, з тим щоб надати їм правовий та соціальний захист, зокрема в стосовно житла, зайнятості та охорони здоров'я, забезпечити поважання самобутності їх культури і цінностей та сприяти, зокрема за допомогою освіти, їх соціального та професійного росту та інтеграції.
- 3.4 В інтересах вирішення цього глобального завдання необхідно провести необхідні наукові дослідження і налагоджування контактів з метою координації діяльності міжнародного співтовариства, включаючи аналіз в контексті соціальних наук корінних причин цього явища, прийняття ефективних контрзаходів, а також здійснення наукових досліджень і моніторингу, що сприятимуть виробленню політичних рішень та нормативної діяльності держав-членів.

Стаття 4 — Виховання

- 4.1 Виховання є найефективнішим засобом попередження нетерпимості. Виховання в дусі терпимості починається з навчання людей тому, в чому полягають їхні загальні права і свободи, щоб забезпечити втілення цих прав, і з заохочення прагнення до захисту прав інших.
- 4.2 Виховання в дусі терпимості варто розглядати як невідкладну імперативу; в зв'язку з цим необхідно заохочувати методи систематичного й раціонального навчання терпимості, що розкривають культурні, соціальні, економічні, політичні й релігійні джерела нетерпимості, що містяться в основі насилля й відчуження. Політика й програми на теренах освіти

мають сприяти поліпшенню взаєморозуміння, укріпленню солідарності й терпимості у відношеннях як між окремими людьми, так і міжетнічними, соціальними культурними, релігійними і мовними групами, а також націями.

4.3 Виховання в душі терпимості має бути спрямоване на протидію впливу, що викликає почуття страху й відчуження стосовно до інших. Воно повинно сприяти формуванню у молоді навиків незалежного мислення, критичного осмислення і вироблення суджень, заснованих на моральних цінностях.

4.4 Ми заявляємо про свою готовність підтримувати й втілювати в життя програми наукових досліджень в галузі соціальних наук і виховання в душі терпимості, прав людини й ненасильства. Це означає необхідність приділяти особливу увагу питанням підвищення рівня педагогічної підготовки, учбових планів, змісту підручників і занять, вдосконалення інших учбових матеріалів, включаючи нові освітні технології, з метою виховання чуйних і відповідальних громадян, відкритих для сприйняття інших культур, здатних цінувати свободу, поважати людську гідність та індивідуальність, попереджувати конфлікти чи розв'язувати їх ненасильницькими методами.

Стаття 5 — Готовність до дії

Ми зобов'язуємося заохочувати терпимість і ненасилля, використовуючи для цього програми й установи в галузях освіти, науки, культури й комунікацій.

Стаття 6 — Міжнародний день, присвячений терпимості

З метою мобілізації громадськості, залучення уваги до небезпек, що криються в нетерпимості, і укріплення прихильності й активізації дій на підтримку заохочення терпимості і виховання в її душі ми урочисто проголошуємо 16 листопада як день, що відзначатиметься щороку Міжнародним днем, присвяченим терпимості.

1. Проголошена й підписана 16 листопада 1995 року.

Починайте 2000 рік з конференцій, поїздок, стажувань!

CALL FOR PAPERS

GENDERING ETHICS/ THE ETHICS OF GENDER

AN INTERNATIONAL INTERDISCIPLINARY CONFERENCE

23 - 25 JUNE 2000

**CENTRE FOR INTERDISCIPLINARY GENDER STUDIES
UNIVERSITY OF LEEDS**

Recent years have seen a growing interest in issues of ethics within feminist scholarship. As faith in the grand narratives and political projects of modernity has faltered, there has been a turn towards situated, contingent ethical frameworks. Both the philosophical basis and the political contours of these emerging frameworks are the subject of intense debate among feminists. Developments in science and technology raise new ethical dilemmas, and the demands of subaltern groups disturb old moral certainties. Across a wide range of disciplines questions of ethics are taking centre stage. This conference will be the first major international, interdisciplinary feminist conference in the United Kingdom to address these issues.

Keynote Speakers include:

Seyla Benhabib, Harvard University (USA);
Cynthia Cockburn, City University (UK);
Lynette Hunter, University of Leeds (UK);
Grace Jantzen, University of Manchester (UK);
Sabina Lovibond, University of Oxford (UK);
Lois McNay, University of Oxford (UK);
Selma Sevenhuijsen (University of Utrecht, Netherlands);
Joan Tront Hunter College, CUNY (USA);
Nira Yuval-Davis, University of Greenwich (UK).

We welcome short papers for parallel sessions on a range of themes including:

Gender and moral subjectivity; the ethics of science and technology; bodily integrity; the new ethics of the public sphere; religious traditions and gender ethics; social policies and normative frameworks; intimate ethics; gender, reason and rationality; representation and ethics; violence, war and ethics; human rights, universalism and particularism; agency, autonomy and ethics; the ethics of sex; gender, nature and animals; feminist ethical histories - abolitionism, peace, prostitution, sexual violence; the ethics of the market; postmodernism, ethics and politics; the ethics of time and space; ethics and the politics of difference; alternative moral communities - historical, fictional, utopian.

Send 200 word abstracts by 1 February 2000 to:

Sasha Roseneil and Linda Hogan
Centre for Interdisciplinary Gender Studies
University of Leeds
Leeds LS2 9JT
UK
Email: gender-studies@leeds.ac.uk

For more information, visit our website:

<http://www.leeds.ac.uk/gender-studies> Dr Sasha Roseneil
Director
Centre for Interdisciplinary Gender Studies
University of Leeds
Leeds LS2 9JT
UK

Tel: +44 (0)113 233 4409
Fax: +44 (0)113 233 4415
mobile: 07957 381751

Visit our website:

<http://www.leeds.ac.uk/gender-studies>

This announcement has been posted by H-ANNOUNCE,

a service of H-Net, Michigan State University.

List archive and information about how to post:

<http://www.h-net.msu.edu/events/announce.html>

HUMANITIES - SOZIAL- UND KULTURGESCHICHTE

H-SOZ-U-KULT@H-NET.MSU.EDU

Redaktion:

Email: hsk.redaktion@geschichte.hu-berlin.de

WWW: <http://hsozkult.geschichte.hu-berlin.de>

Cordery, Stacy A. schrieb:

Call for Papers

for a Special Issue on

Gender and Social Policy: Local to Global

FALL 2001

Guest Editors: Jean C. Robinson and Audrey Thomas

McCluskey

Women's and men's lives are increasingly affected by national and international political and economic decisions. In this special issue of the NWSA Journal, we will explore the ways in which social policies are implicated in gendering lives. We invite contributions that explore the impact and interaction of social policies with gender locally, nationally, and globally. We are looking for submissions that explore the ways in which race, ethnicity, and gender are implicated in social policy. Although the primary focus of this special issue is on research that analyzes broad-based social policies that currently confront health, living conditions, economic development, mobility, and reproduction, we are also interested in research that connects past histories with present-day social dilemmas. We are particularly interested in submissions that are comparative or international in scope.

Suggested topics include:

- International economic organizations and gender at local levels
- Provision of and access to health services
- Immigration policies, race and gender
- Migration and women
- Refugee policy and women
- Housing and gender
- Sustainable development and women's work
- Comparative national policies on abortion
- Family policies
- Reproductive technologies and the redefinition of parenthood
- Welfare and women
- FGM and international policy
- Feminist policy-making and women's policy agencies
- Incarceration and women
- Rape in war
- Traffic in women
- HIV policy and gender
- Women's NGOs

Send three double-spaced copies of your manuscript (20-30 pages), with parenthetical notes and a complete references page formatted according to the Chicago Manual of Style to:

The Editors/ Jean C. Robinson, Audrey Thomas McCluskey
Office for Womens' Affairs, Indiana University
Memorial Hall East 123, Bloomington IN 47405
Ph: 812-855-3849 / FAX: 812-855-4869

Submission deadline: Jan 31, 2000

Amy Watson Ruth
Managing Editor, *_NWSA Journal_*
109 IG Greer
Appalachian State University
Boone, NC 28608
voice: 828-262-6541

fax: 828-262-6543
speeraw@appstate.edu

PEACE REVIEW (12:2)Summer 2000
THEME: WORKPLACE DEMOCRACY,

(Author Deadline: January 15, 2000)

Special Editor: Mary Abascal-Hildebrand, University of San Francisco.

The ideal of workplace democracy has been part of the social critique for more than 150 years. Although academics and practitioners study workplace democracy, relatively few have embraced substantive worker participation. Those who do come from various approaches, including applied ethics, egalitarian labor relations, and the sociology and anthropology of work. The study of workplace democracy is increasingly relevant since applications are multiplying in certain regions of the world, and since potential exists for new applications in regions characterized by ongoing political and economic transformations. Furthermore, the growth of globalization, with its emphasis on technology, competition, supranational arrangements and generalized abstractions, demands a better understanding of the world of work on a concrete, democratic, human scale. As an alternative to either extreme capitalism or command economies, workplace democracy can be a potent tool of social organization for promoting more peaceful and equitable institutional, societal, and international relations.

Essay submissions might address the issue's theme and its relation to war, violence, human rights, political economy, culture and consciousness, race, gender, the environment, and other related issues.

Peace Review is a quarterly, multidisciplinary, transnational journal of research and analysis, focusing on the current issues and controversies that underlie the promotion of a more peaceful world. We define peace research very broadly to include human rights, development, ecology, culture, race, gender and related issues. Our task is to present the results of this research and thinking in short, accessible, and substantive essays.

Peace Review essays are relatively short (2500-3500 words), and are intended for a wide readership.

We strongly recommend that you request the full Writer's Guidelines before submitting an essay. For Writer's Guidelines, please email: watkinsr@usfca.edu

Send editorial correspondence, including manuscripts and disks to Robert Elias, Peace Review, Peace and Justice Studies, University of San Francisco, 2130 Fulton Street, San Francisco, CA 94117, USA. Tel: 415-422-6349/2910. Fax: 415-422-5671, or 415-388-2631, Attn. Elias.

Email: Eliassr@usfca.edu. Direct essays by email attachment to: watkinsr@usfca.edu. Email for Special Editor Mary Abascal-Hildebrand: abascal@usfca.edu.

Teresa Walsh
Managing Editor
Peace Review

Conference Announcement & Call for Papers

POSTING THE MALE:

Representations of Masculinity in the Twentieth Century

Liverpool John Moores University

24 - 26 August 2000

Keynote speakers include:

Joseph Bristow (University of California at Los Angeles)

Gill Plain (University of St Andrews)

Jonathan Rutherford (Middlesex University)

Calvin Thomas (Georgia State University)

The conference aims to interrogate images and narratives of masculinity in twentieth-century culture. It seeks to approach the subjects of gender and gender relations by looking constructively at inscriptions of male identity and particularly at the difficult position of being simultaneously both perpetrator and victim of patriarchal oppression.

While interested in literary and artistic renditions of the masculine throughout the twentieth century, the main focus of the conference will be on modes of male self-representation since the 1960s. Can we detect certain gender-specific changes in the way post-war men write, picture and envisage themselves? What impact may feminist thought have had on contemporary experiments in men's self-expression? How successfully and by what representational means have men begun to subvert, reconstruct, or resuscitate stereotypical paradigms of manly being?

Contributors to the conference are encouraged to consider not only specific 'themes' or contents, but also to investigate the different styles and 'poses' of masculinity and their psychic, cultural and socio-political implications.

Please send proposals for papers (c. 500 words) to

Daniel Lea & Berthold Schoene-Harwood
Research Centre for Literature and Cultural History
Liverpool John Moores University
Dean Walters Building
St James Road
Liverpool L1 7BR

The deadline for submission is 31 January 2000.

Further information can be obtained by contacting Cathy Cromby (0151 - 231 5009 or c.cromby@livjm.ac.uk).

Call for Proposals
Ninth Annual Conference
International Coalition Against Sexual Harassment
"Sexual Harassment In a Global Context"
August, 10-11, 2000
Washington, D.C., USA

Papers, workshops, panels, and discussion groups on all aspects of sexual harassment are sought. Proposals on the following topics/areas of harassment are especially welcomed: harassment in educational settings (K-12, technical schools, universities); cross-national studies; male perpetrators or male targets; women in male-dominated environments. ICASH is a multi-discipline, international group of professionals (academics, researchers, human resources personnel, clinicians, therapists, attorneys, activists).

ICASH has been co-sponsored from its inception by the Society for the Study of Social Problems (SSSP).

This year's conference occurs between two major professional conferences which will be held in Washington, D.C. during the same time period:
American Psychological Association (August 4-8) and American Sociological Association (August 12-16).

PROPOSAL DEADLINE: FEBRUARY 15, 2000

Those who are interested in organizing a panel, symposium, or discussion group should contact the conference chairs as soon as possible.

For further information and registration material contact conference co-chairs Susan Fineran, Boston University (sfineran@bu.edu, 617-353-7912) or Patti Giuffre, Southwest Texas State University (pg07@swt.edu, 512-245-2113)

ANNOUNCEMENT FOR THE INTERNATIONAL SEMINAR:

'ORGANISING WOMEN WORKERS IN THE INFORMAL SECTOR'
subtitle: 'ALTERNATIVES TO INDIVIDUAL SELF-EMPLOYMENT'

(Explanation: something else as working on an individual basis; levels of collaboration. This is still a working title.)

CALL FOR INFORMATION! CAN WE ASK A BIT OF YOUR TIME?

Dear friends,

The international network IRENE has decided to take up the issue of 'WOMEN WORKERS IN THE INFORMAL SECTOR' more specific in its programme. This is the result of earlier seminars organised by IRENE and its partners on women workers issues ('The margin makes the picture' (June '95), 'To strengthen the struggle of women workers (February '97) and 'Workers' rights; sharing the fruits of globalisation?' (January '98). Since IRENE's foundation the issues of informal employment, flexibilisation of work and homework have been prioritised. IRENE is also involved in the international network on homework 'Homenet International'.

WHY DO WE WRITE YOU?

We seek your support in this preparing stage. To be specific in the 'kindness' we ask from you' it is of importance that you read this letter, with our apologies that it is rather long. Comments and suggestions are always welcome. The IRENE network, which makes new network through its work, is searching good contacts related to 'ORGANISING WOMEN WORKERS IN THE INFORMAL SECTOR; ALTERNATIVES TO INDIVIDUAL SELF-EMPLOYMENT'. Perhaps you can help us.

The document (it may become an education pack) we plan to write should, as all IRENE publications, be useful for development education/action purposes. If you know of good documents or audiovisual materials, please inform us.

This letter is targeted at you because we think the issue of the seminar is useful to your work. But we would be delighted if you could inform us how the issue of 'women workers in the informal sector' is dealt with in your work.

If you write us, we will keep you informed.

SEMINAR AIMS:

A.

An important part of IRENE's target group consists of European NGO's involved in action-, and awareness raising work on development issues and of educational departments of European trade unions.

Aims targeted at them are:

- a. Give more attention to 'women workers in informal employment'. The majority of women workers in developing countries work in informal employment/ the informal sector, and this number is growing. Unfortunately the subject gets relatively little attention.
- b. "Empowerment of women" through social and economic empowerment and organising has to be renewed on the agenda of NGO's (donor organisations and those NGO's which work on solidarity building and awareness raising in the field of development education) and trade unions.

B.

for people working in informal employment 'rights' are 'somewhere in the future.....'.

Aims for the planned seminar related to the above mentioned (B) are:

- a. Give attention to and express the different needs of women working in informal employment. Are these needs changing in relation to the dynamic processes influencing informal employment? (e.g. globalisation, changes in the commodity chains and trade, changes in the local situation, etc.).
- b. To support the extension of the network of organisations involved in strengthening the position of women workers in the informal sector.
(The idea is to bring together women's organisations from different regions in the world to improve exchange, co-operation and promotion of their work and methods. And communicate the outcome to other organisations involved in this field of work. Here 'News of IRENE' is an important tool.)
- c. Improve strategies of organising women and learn from realisations of social and economic improvements (empowerment), in the different contexts.

HERE IRENE WANTS TO BRING IN A SPECIAL ACCENT !!!!!

WHICH IS CONNECTED TO THE SUB-TITLE 'ALTERNATIVES TO SELF-EMPLOYMENT'. (!Find better title.)

During the seminar we will focus on: what are the needs of women workers in informal employment and how are they prioritised.

* How do women organise?

- * On which issues ?
- * Which needs of support do they have (from whom)(for what)?
- * Which conditions have influenced failure and success ?

HOWEVER, one aspect is not highlighted: What answers are or can be given to competition between women working in informal employment. More women do the same for the same market, and compete with each other.

- * What forms of 'working together / join forces' are organised to overcome competition ?
- * Which possibilities are there for collaboration and co-operation ?
- * How to widen the scope of opportunities for alternatives to individual self-employment for women workers in informal employment, through discussing practices of women and women's organisations in informal employment which have built 'economic alternatives'.

OUTCOMES

During the seminar we would like to discuss strategies to address support organisations.

The accent IRENE wants to give on 'forms of working together' means that those forms need to be promoted, tested, learnt etc.; things in which support organisations could invest. We are not very happy with the promotion of 'self-employment in our market ideology driven society.

THE DOCUMENT:

It has to become a practical document. With core questions for discussion and references to other (relatively easy to consume) materials. The document will have two versions, in the final version the outcome of the seminar will be included.

AIMS OF THE DOCUMENT:

- a. A point of departure for the seminar
- b. Introduction of 'how do we understand 'informal employment' and the dynamic forces that influence and change informal employment. Which groups of people within informal employment /informal sector are we going to focus on. What are their needs? What kind of support do they want?
- c. An introduction and resource/education pack for development education carried out by NGO's and trade unions.
- d. Description of good practices on different levels of 'women workers organisations in the informal sector', as a basis for exchange.

BUILDING THE SEMINAR

- * A few funds have been found to finance the contemporary programme, but much more still has to be found. If you have any suggestions please contact us.
- * IRENE has appointed Hilke Molenaar to write the document and to work on the preparation and execution of the seminar. Hilke works 24 hours a week with IRENE.
- * Members of WIEGO (Women in Informal Employment: Globalizing and Organising) have been asked to support the preparation of this seminar. (see: <http://www.wiego.org>).
- * The issue has been discussed in an 'expert meeting' on 'women - labour - development' organised by IRENE/GOALS in May '99. The aim of the meeting was to brainstorm on women workers' issues mentioned in IRENE's programmes. (reported in News of IRENE 29, October, 1999)
- * Partner in organising is 'GOALS on economics' (Gender Oriented Alternatives on economics) between 18 and 22 of June 2000).

* We started with the formation of a support group/steering committee to help us building this seminar.

IRENE is has been reaching out to women's and women workers' organisations in informal employment for many years. The contacts have to be extended for this seminar. Reaching out and communicate with organisations will be part of our preparatory work of the seminar.

In friendship

Anneke van Luijken
Hilke Molenaar

NEW EMAIL: AvLuijken@irene-network.nl